ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Školní program proti šikanování stanovuje preventivní opatření školy a postupy při řešení všech forem šikany mezi žáky, šikanu zaměřenou na zaměstnance školy a šikanování a kyberšikany. Jeho cílem je vytvářet bezpečné školní prostředí, předcházet rizikovému chování a zajistit jednotný postup pracovníků školy při řešení případů šikany.

ZÁKLADEM PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ A NÁSILÍ V NAŠÍ ŠKOLE JE:

- podpora pozitivních vztahů mezi žáky vzájemně i mezi žáky a pracovníky školy
- podpora solidarity, tolerance, sounáležitosti a rozvíjení vzájemného respektu
- posilování a vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- posilování a vytváření podmínek k zapojení zákonných zástupců žáků do aktivit tříd a školy
- uplatňování spolupráce mezi žáky, pracovníky školy a zákonnými zástupci
- pravidelná práce s třídním kolektivem v třídnických hodinách
- adaptační programy
- preventivní programy zaměřené na prevenci šikany, kyberšikany
- práce ŠPP Labyrint
- dohledy pedagogických pracovníků i o přestávkách
- mapování klimat ve třídách (pravidelná sociometrie a dotazníky Younglink)
- schránka důvěry (fyzická i elektronická)
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence šikany, budování pozitivních vztahů a dobrého třídního klima
- spolupráce se zákonnými zástupci

KOMPETENCE PRACOVNÍKŮ ŠKOLY VE VZTAHU K PREVENCI A ŘEŠENÍ ŠIKANY:

Pozice	Kompetence
Ředitelka školy	vytváří podmínky pro prevenci a řešení šikany, koordinuje řešení závažných případů.
Školní metodik prevence	koordinuje prevenci šikany, metodicky podporuje pedagogy a podílí se na řešení případů.
Výchovný poradce	spolupracuje při řešení šikany, koordinuje podpůrná opatření a spolupráci se školskými poradenskými zařízeními.
Speciální pedagog	poskytuje odbornou podporu žákům, pedagogům i zákonným zástupcům.
Třídní učitel	sleduje klima třídy, realizuje preventivní aktivity, spolupracuje se zákonnými zástupci a podílí se na řešení případů šikany.
Ostatní ped. pracovníci	vytvářejí bezpečné prostředí, předcházejí šikaně, sledují vztahy v kolektivu, reagují na rizikové projevy a oznamují pracovníkům ŠPP Labyrint podezření na šikanu
Ostatní zaměstnanci školy	všímají si rizikového chování a neprodleně o něm informují pedagogické pracovníky nebo vedení školy.

CO JE ŠIKANOVÁNÍ:

Za šikanování považujeme úmyslné a opakované ubližování mezi žáky nebo vůči zaměstnancům školy, při kterém je patrná nerovnováha sil a oběť se nedokáže účinně bránit. Nepovažujeme u žáků za šikanování škádlení[1] nebo projevy agrese, které nemají znaky šikany. Ve chvíli, kdy se žák neumí nebo nemůže škádlení či agresi bránit, cítí se bezradný a bezmocný, může toto chování však přerůst v šikanování.

Základní druhy šikany:

- **přímá** – ***fyzická*** (př. bití, plivání, tahání za vlasy), ***verbální*** (př. vulgární nadávky, výhružky, násilné a manipulativní komentáře) nebo ***neverbální*** (př. urážlivá gesta či zvuky, zastrašující výrazy ve tváři nebo v řeči těla, ničení/schovávání/krádeže věcí)
- **nepřímá** – cílem způsobit emocionální a psychologické utrpení, agresor působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá; ***většinou nefyzická*** (př. záměrná ignorace žáka/učitele, rozšiřování pomluv a lží, ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními, nepříjemné sexuální provokace)
- **kyberšikana** – elektronická šikana, může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka/učitele, prezentace ponižujících videí na internetu, zasílání vulgárních a/nebo výhružných zpráv (SMS, e-mail, soc. sítě). Může být složité vystopovat útočníka, může šikanovat anonymně. Příprava a realizace útoku časově nelimitována (kyberprostor přístupný kdekoliv, komukoliv). Agresorem může být i oběť klasické šikany, často chybí svědci.

Práva a povinnosti zakotvené ve školním řádu:

- všem osobám je v prostorách školy zakázáno chovat se výše zmíněným způsobem
- všechny projevy šikanování jsou považovány za hrubé porušení školního řádu
- všichni pracovníci školy jsou povinni věnovat takovému chování náležitou pozornost
- nikdo nemá právo druhému žádným způsobem ubližovat
- každý má právo požádat o pomoc

VYHODNOCOVÁNÍ PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Program je vyhodnocován každoročně v rámci Preventivního programu školy. Provádí jej školní metodik prevence ve spolupráci s ŠPP Labyrint a vedením školy.
Vyhodnocuje se zejména:

- počet řešených případů
- klima tříd
- výsledky dotazníků
- podněty žáků
- podněty rodičů
- zkušenosti pedagogů

[1] Škádlení dle PhDr. M. Koláře patří k rovnocenným, kamarádským či partnerským vztahům a je chápáno jako projev přátelství; žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady, není v něm vítěz ani poražený.

POSTUP V PŘÍPADĚ OHLÁŠENÍ ŠIKANY NEBO PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANU:

Řešení počáteční šikany:

1. Oznámit své podezření vedení školy, metodikovi prevence a domluvit jednotný postup.
2. Zjistit informace od obětí i spolužáků, pořídit zápis.
3. Najít vhodné svědky.
4. Provést individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (ne oběti s agresorem).
5. Chránit oběti šikany.
6. Provést rozhovor s agresory, případně konfrontaci mezi nimi, pořídit zápis.
7. Informovat rodiče oběti i agresora.
8. Zvážit informování zřizovatele (ředitelka školy rozhodne dle závažnosti případu).
9. Svolat výchovnou komisi a řešit problém v pedagogické radě.
10. Rozebrat situaci se třídou, dále sledovat a pracovat se vztahy.
    - následná dlouhodobá práce s třídním kolektivem,
    - s odstupem času sociometrie a dotazníkové šetření Younglink (sledování klima třídy)
    - preventivní programy se zaměřením na šikanu, budování pozitivních vazeb v třídním kolektivu, utváření bezpečného prostředí, předcházení konfliktů, budování vzájemného respektu a toleranci k odlišnosti
11. Informovat zákonného zástupce oběti o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace, nabídnout psychoterapeutickou péči PPP nebo jiného poradenského zařízení.
12. Udělení výchovného opatření pro agresory (v souladu se školním řádem)

! V mimořádných případech !:

- doporučení ZZ agresora/ů na dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, popř. doporučení na odbornou péči prostřednictvím SVP, PPP nebo zdravotnických služeb
- podání návrhu OSPOD k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- vyrozumění Policie ČR

Řešení pokročilé šikany (výbuch závažného skupinového násilí vůči oběti):

1. Překonat šok, odhadnout závažnost a formu šikany.
2. Bezprostředně zachránit oběť, zastavit násilí.
3. Zabránit domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti (přivolat lékaře).
5. Nahlásit situaci vedení školy, metodikovi prevence a domluvit se na spolupráci pedagogických pracovníků při vyšetřování.
6. Oznámit situaci Policii ČR, OSPOD, požádat je o pomoc při řešení.
7. Informovat rodiče oběti i agresora.
8. Zahájit vlastní vyšetřování.
9. Informovat zřizovatele.
10. Kontaktovat specialistu na šikanování (PPP, SPC, SVP nebo jiné odborné pracoviště)
11. Svolat výchovnou komisi a řešit problém v pedagogické radě.

12. Rozebrat situaci se třídou, dále sledovat a pracovat se vztahy.
    - následná dlouhodobá práce s třídním kolektivem,
    - s odstupem času sociometrie a dotazníkové šetření Younglink (sledování klima třídy)
    - preventivní programy se zaměřením na šikanu, budování pozitivních vazeb v třídním kolektivu, utváření bezpečného prostředí, předcházení konfliktů, budování vzájemného respektu a toleranci k odlišnosti
    - v případě potřeby spolupráce třídy s odborníky na šikanu (pracovníci PPP, SPC, SVP nebo jiného odborného pracoviště)
13. Informovat zákonné zástupce oběti o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace, nabídnout psychoterapeutickou péči PPP nebo jiného poradenského zařízení.
14. Udělení výchovného opatření pro agresory (v souladu se školním řádem)

! V mimořádných případech !:
- doporučení ZZ odborné péče prostřednictvím SVP, PPP nebo zdravotnických služeb
- podání návrhu OSPOD k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- individuální výchovný plán pro agresora

ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

Šikana učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

<u>Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele:</u>
- škola akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá, realizuje prevenci popř. intervenci, dojde-li k výskytu.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm Labyrint, případně s vedením školy.

<u>Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele:</u>
- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstávat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje

své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistí bezpečí pro pedagoga a řeší vzniklou situaci se žáky, zákonnými zástupci a ostatními pedagogy.

- Škola má připravený krizový plán, ve kterém je specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště Labyrint apod. Plán zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.

Krizový plán pro řešení šikany učitele:

1. odhad závažnosti a formy šikany pedagoga
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s obětí
3. nalezení vhodných svědků
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory)
5. přijetí opatření k zajištění bezpečí pedagoga (např. dočasná změna organizace výuky)
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
   a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
   b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
7. realizace vhodné metody:
   a) metoda usmíření
   b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor/výchovná komise s agresorem a jeho ZZ)
8. třídní hodina:
   a) efekt vypořádání se
   b) oznámení potrestání agresorů
9. rozhovor se ZZ agresorů
10. třídní schůzka
11. práce s celou třídou
    a) škola zajistí posouzení soc.vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
    b) pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě
12. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace. V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce
13. škola reviduje mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

PODÁVÁNÍ PODNĚTŮ, STÍŽNOSTÍ A OZNÁMENÍ

Postup pro příjem podnětů a stížností ze strany zaměstnanců, žáků a ZZ. A to i anonymně.

- Kam a jak podnět či stížnost podat: třídnímu učiteli, školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci, ředitelce školy, vyučujícímu, do schránky důvěry nebo do mailové schránky důvěry schranka.duvery@talenthradeckralove.cz.
- Jak bude s podnětem či stížností naloženo: pedagog by neměl reagovat obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu ZZ či žáka jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné vše v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení, že je dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit. Škola nezve ZZ účastníků šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena.
- Jak postupovat v případě nespokojenosti s vypořádáním: pokud se projeví nečinnost i ze strany ředitelky a postup školy v řešení šikany je nedostatečný, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy či podat stížnost nebo oznámení České školní inspekci.

Spolupráce školy se zákonnými zástupci (ZZ):

1. Informovat ZZ na třídních schůzkách o problematice šikany - MP a třídní učitelé.
2. Prokazatelně seznámit ZZ s Metodickým pokynem prevence šikany (Krizovým plánem, MPP, Školním plánem proti šikanování) a se Školním řádem.
3. Doporučit rodině, aby si všímala možných náznaků šikany a nabídnout jim pomoc.
4. Při podezření na šikanování jednat se ZZ oběti i agresora.
5. Zachovat taktní přístup a důvěrnost informací.
6. Doporučit ZZ možnost porady s psychologem.
7. Zpřístupnit informace pro ZZ o varovných příznacích šikanování a kontaktech při vyhledávání pomoci na webových stránkách školy a na info panelu ve vestibulu školy.

KYBERŠIKANA

Jedná se o elektronickou šikanu. Může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka/učitele, prezentace ponižujících videí na internetu, zasílání vulgárních a/nebo výhružných zpráv (SMS, e-mail, sociální sítě). Může být složité vystopovat útočníka, protože může šikanovat anonymně. Příprava a realizace útoku není časově limitována, kyberprostor je přístupný kdekoliv a komukoliv, agresorem může být i oběť klasického šikanování, často chybí svědci.

Doporučený postup při řešení kyberšikany:

1. Škola řeší kyberšikanu vždy, když se o ní dozví (může mít souvislost s klasickou šikanou)
2. Zmapovat konkrétní případ:
   a) Týká se kyberšikana žáka naší školy?

b) Jak jsme se o kyberšikaně dozvěděli?
c) Děje se kyberšikana během vyučování? (Pokud ke kyberšikaně dochází v průběhu vyučování, nese plnou zodpovědnost škola. Škola však řeší dopady kyberšikany na školní prostředí a vztahy mezi žáky i tehdy, pokud k ní dochází mimo školu.)a nadále s kolektivem pracuje i tehdy, když ke kyberšikaně dochází mimo školu).

3. Informovat TU, školní poradenské pracoviště (ŠPP Labyrint), vedení školy, popř. IT pracovníka a konzultace dalšího postupu.
4. Zajistit dostupné důkazy (s podporou IT pracovníka)
5. Důkladně vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem
6. Informovat ZZ oběti i ZZ agresora (je-li agresor znám a v případě, že je rovněž žákem školy) – některé případy kyberšikany nespadají do kompetence školy – v takovém případě poučit rodiče o možnostech řešení situace (kontaktovat policii, PPP, OSPOD).
7. Zvolit kázeňská opatření na základě prohřešku dle školního řádu.
8. Třídní učitel obecně seznámí ostatní žáky s daným případem, znovu seznámí žáky se Školním řádem
9. Při podezření, že projevy kyberšikany naplnily skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí škola tuto skutečnost Policii ČR
10. V případě, že ZZ odmítají spolupracovat se školou, požádá škola o pomoc OSPOD
11. Škola spolupracuje s institucemi zapojenými do případu
12. Je-li agresorem žák naší školy → udělení výchovného opatření pro agresora (v souladu se školním řádem)

Oběti a jejím ZZ doporučit: nekomunikovat s útočníkem, blokovat útočníka ve spolupráci s poskytovatelem, oznámit útok, vyhledat pomoc, uchovat důkazy, žádat konečný verdikt.

Tento dokument je součástí Preventivního programu školy a navazuje na Krizový plán školy, Školní řád, Preventivní postupy při vzdělávání žáků s PAS a systém poradenských služeb školy. Podléhá pravidelné každoroční revizi.

LEGISLATIVA

Dokument vychází zejména z:

- zákona č. 561/2004 Sb. Školský zákon
- vyhlášky č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních
- Metodického doporučení MŠMT k prevenci a řešení šikany
- Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování
- RVP ZV

SÍŤ SLUŽEB A SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI

- Pedagogicko-psychologická poradna Královéhradeckého kraje
  - http://www.pppkhk.cz/
  - Telefon: 495 265 423; E-mail: info@pppkhk.cz
- Školské poradenské pracoviště MOZAIKA
  - http://www.sppmozaika.cz
  - Telefon: 606 613 455, 606 613 450; E-mail: info@sppmozaika.cz
- Střediska výchovné péče: Návrat
  - http://www.svphk.cz/
  - Telefon: 739 401 363; E-mail: svpnavrat@gmail.com
- Městské policie v obcích s rozšířenou působností
  - https://www.hradeckralove.org/kontakty/ds-2685/p1=25709
  - Eva Kněžourová: 495 707 927, 731 131 091, eva.knezourova@mmhk.cz
- Probační a mediační služba v obcích s rozšířenou působností
  - https://www.pmscr.cz/
  - Mgr. Jaromír Remiš: jremis@pms.justice.cz, 778 532 556
- PROSTOR PRO, o. p. s.
  - http://www.prostorpro.cz/
  - Telefon: 731 650 954; E-mail: info@prostorpro.cz
- Semiramis, z. ú.(Centrum primární prevence královéhradeckého kraje)
  - http://www.os-semiramis.cz/
  - Telefon: 734 316 123; E-mail: cppkhk@os-semiramis.cz (Vedoucí:L.Mrázová)
- Občanské poradenské středisko, o. p. s., Hradec Králové
  - http://www.ops.cz/
  - Telefon: 734 734 818; E-mail: ophk@ops.cz
- Salinger, z. s.
  - http://www.salinger.cz
- Dětské krizové centrum a Poradna pro oběti násilí NOMIA, z. ú.
  - http://www.nomiahk.cz/
  - Telefon: 606 824 104, 495 262 214; E-mail: poradna@nomiahk.cz
- Linka důvěry Hradec Králové
  - Telefon: 495 273 259

INFORMAČNÍ ZDROJE:

- webové stránky MŠMT: www.msmt.cz
- okresní metodik prevence: Mgr. Bc. Jitka Musilová, DiS.
  - 495 265 423; 606 082 588; j.musilova@prevencekhk.cz
- krajská školská koordinátorka prevence: Mgr. Jana Hrnčířová
  - 495 817 359, 725 547 168; jhrncirova@kr-kralovehradecky.cz
- webové stránky prevence rizikového chování:
  - www.odrogach.cz
  - www.minimalizacesikany.cz
  - www.adiktologie.cz

  - www.sancedetem.cz
- OSPOD
  - Československé armády 408, Hradec Králové: Mgr. Alena Antošová
  - 495 707 375, 725 644 283; Alena.Antosova@mmhk.cz
  - Kurátoři pro děti a mládež:https://www.hradeckralove.org/kuratela-deti-a-mladeze/d-55205
- Pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum
  - Na Okrouhlíku 1371/30, Hradec Králové
  - www.pppkhk.cz
  - 495 265 423, info@ppphk.cz
- Policie ČR
  - http://www.policie.cz/clanek/rady-policie-cr-a-informace-o-prevenci-143872.aspx
- Městská policie Hradec Králové
- setkávání ŠMP

Školní program proti šikanování je platný od 1. 9. 2023.

Zpracovala:
Mgr. et Mgr. Lenka Fussová
školní metodik prevence

Poslední aktualizace dne 28. 8. 2026:
Mgr. Monika Bekerová
školní metodik prevence